

การทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ: คุณลักษณะ ความหมาย และปัจจัยความสำเร็จ

นริศรา พิงโพธิ์สม^๑

บทคัดย่อ

นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมีคุณูปการต่อการพัฒนาประเทศ การมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศสามารถชี้แนวทางเสริมสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ความหมายของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ และปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสาขาสังคมศาสตร์ที่ได้รับรางวัลระหว่างปี พ.ศ.2539 - 2560 จำนวน 7 คน พบผลดังนี้ ประการแรก การเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสะท้อนจาก 2 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะของบุคคลเป็นความสามารถใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ และด้านทักษะ ส่วนคุณลักษณะของผลงานเป็นความโดดเด่น 3 ลักษณะ คือ ผลลัพธ์เป็นรูปธรรม นำเสนอสิ่งใหม่ และงานต่อเนื่อง มีเครื่องประกันผลงานเป็นรางวัล ประการที่สอง การทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ คือ ทำให้แตกต่าง ทำแล้วเกิดประโยชน์ และทำอย่างต่อเนื่อง และประการสุดท้าย ปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยนำ ประกอบด้วย 5 มूलเหตุ คือ ใช้ความรู้เป็นฐาน ใช้ความรักและความสุขขับเคลื่อนงาน รักในการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่องาน มีบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง และยึดมั่นในความเชื่อเชิงวิชาการ ปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วย 2 มूलเหตุ คือ ใช้ความคิด และมีความเพียร ส่วนปัจจัยเสริม ประกอบด้วย 4 มूलเหตุ คือ แรงส่งจากทีม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง การมีตัวแบบให้เรียนรู้ และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ข้อค้นพบสามารถเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัยมหาวิทยาลัย และแหล่งทุน เพื่อการทำวิจัยสู่ความเป็นเลิศ

คำสำคัญ ความเป็นเลิศ การทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

^๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: Narisrap24@gmail.com
วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2562 วันที่แก้ไขบทความ: 14 กรกฎาคม 2562 และวันที่ตอบรับบทความ: 16 กรกฎาคม 2562

Research Excellence of National Award-Winning Researchers: Characteristics, Definition and the Key Success Factors

Narisara Peungposop^a

Abstract

National award-winning researchers have made valuable contribution towards national development. Knowledge about research excellence can point out ways to strengthen young researchers. This qualitative study aimed to: 1) study the characteristics of Thai national award-winning researchers, 2) examine the meaning of research excellence, and 3) to explain the key success factors of research excellence. In-depth interviews were conducted with seven researchers in social sciences, who had won Thai national awards between the years 1996 - 2017. Data was analyzed by using content analysis. The results revealed that the key characteristics were visible through the ability of cognitive, psychological traits, and skill. The meaning of research excellence covered three elements: uniqueness, utility, and continuation of research. The key success factors contributing to research excellence were three groups of factors: the predisposing factors that consisted of knowledge-based passion, spirit of inquiry, positive attitude toward work, open minded personality, and persistence in rigorous academics. Enabling factors comprised of demonstrating various types of thinking, and perseverance. Reinforcing factors included the collaboration from research team, social support from others, learning from role model, and experiential learning. Based on findings, policy recommendations are proposed to researchers, universities, and grantors.

Keywords: Excellence, Research Excellence, National Award-Winning Researchers

^a Assistant Professor, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Email: Narisrap24@gmail.com

Received: 31 March 2019, Revised: 14 July 2019, Accepted: 16 July 2019.

บทนำ

บทความวิจัยเรื่องการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ดำเนินการตามกระบวนการทัศนกรวิธีแบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ผู้วิจัยมีความเชื่อในมิติภววิทยา (Ontology) ว่า ความรู้ความจริงของสิ่งที่ศึกษาไม่ได้มีหนึ่งเดียวเป็นสากล แต่เป็นความรู้ความจริงที่หลากหลายตามมุมมองของผู้เป็นเจ้าของความจริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเข้าไปแสวงหาความรู้ความจริงโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลแบบคลุกคลีตีโมงด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ความรู้ความจริงที่ลุ่มลึก ทั้งนี้ มีเหตุผลสนับสนุนการทำวิจัย 2 ประการ ได้แก่ ความสำคัญของ “การทำงานวิจัย” และช่องว่างของการศึกษา (Gap of knowledge) ดังนี้

ประการแรก ความสำคัญของ “การทำงานวิจัย” การวิจัยเป็นงานที่มีความสำคัญต่อมนุษยชาติ เพราะเป็นรากฐานของการประดิษฐ์คิดค้นและการพัฒนาที่นำมนุษยชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในสรรพวิทยาการต่างๆ ประเทศที่ให้ความสำคัญแก่การวิจัยย่อมมีผลให้ประเทศนั้นมีความรุ่งเรือง มั่นคงในด้านเศรษฐกิจและสังคม (Ketmaenkit, 2007: pp.11-17) หนทางที่จะช่วยยกระดับการพัฒนาด้านการวิจัยของประเทศได้ต้องเริ่มพัฒนานักวิจัยให้เป็นนักวิจัยมืออาชีพให้มีจำนวนเพียงพอและมีศักยภาพที่จะสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพและผลกระทบต่อสังคม (Anekpanyakul, 2010: pp.59-70) จะเห็นได้ว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วมักใช้งานวิจัยเป็นตัวชี้วัดความเจริญของประเทศ โดยชูประเด็นการวิจัยเป็นนโยบายสำคัญของประเทศ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยและสร้างบุคลากรวิจัยให้เพิ่มขึ้น ดังนั้น การมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศจากการสะท้อนประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าของนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยดีเด่นกอบด้วยจริยธรรมจนเป็นที่ได้รับยกย่องประกาศเกียรติคุณเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติของสภาวิจัยแห่งชาติ จึงเป็นประเด็นที่ควรค่าแก่การศึกษาเพื่อพัฒนาเป็นคู่มือและแนวทางการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ และเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นเลิศด้านการวิจัยให้แก่นักวิจัยรุ่นใหม่

ประการที่สอง ช่องว่างของการศึกษา จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพฤติกรรมการทำงานวิจัย การมุ่งงานวิจัยที่เป็นเลิศ ความสำเร็จในการทำวิจัย คุณลักษณะที่จำเป็นของนักวิจัย ทั้งจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบช่องว่างของการศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญหาการวิจัยและจุดมุ่งหมายของการวิจัย ด้านแบบแผนการวิจัยของงานวิจัย และด้านกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ซึ่งในแต่ละด้านมีข้อสังเกต ดังนี้

ด้านปัญหาการวิจัยและจุดมุ่งหมายของการวิจัย พบว่า ปัญหาการวิจัยส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาคำตอบว่าอะไรเป็นสาเหตุของพฤติกรรมการทำงานวิจัย แรงจูงใจในการทำวิจัย และความสำเร็จในการทำวิจัย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย (Jankingthong, 2008: pp.149-158; Nakseewee, Ratniyom, & Cheloh, 2010: pp.513-533; Puseerit, Sornsri, & Klangsuwan, 2015: pp.31-35) เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำวิจัย (Tantisriyanurak, Thisopha, & Kriangsinyos, 2007: pp.56-63) เพื่อพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุของแรงจูงใจในการทำวิจัย (Sriprom, 2011: pp.6-15) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Boonpen, 2007) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์

(Traibutra, Leekitchwatana, & Tungkunan, 2013: pp.85-94) และเพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำวิจัยและสภาพปัญหาอุปสรรคในการทำวิจัย (Promkhet, Sailad, & Ubonkan, 2013: pp.27-42) ซึ่งผู้วิจัยมองว่าปัญหาการวิจัยดังกล่าวยังขาดความลุ่มลึกในคำตอบเรื่องอย่างไร (How) ของคุณลักษณะการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ และปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ

ด้านแบบแผนการวิจัยของงานวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น การวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งจัดระบบหรือโครงสร้าง (Traibutra, Leekitchwatana, & Tungkunan, 2013: pp. 85-94) การวิจัยเชิงสำรวจมุ่งบรรยายกลุ่มตัวอย่าง (Nakseewee, Ratniyom, & Cheloh, 2010: pp.513-533) การวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งแสวงหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุหรือค้นหาตัวทำนาย (Damsuwarn, 1999; Sriptom, 2011: pp.6-15; Tantisriyanurak, Thisopha, & Kriangsinyos, 2007: pp.56-63; Promkhet, Sailad, & Ubonkan, 2013: pp.27-42) และการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากร (Boonpen, 2007) ถึงแม้จะมีงานวิจัยเชิงคุณภาพอยู่บ้าง แต่เท่าที่สืบค้นพบเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาในบริบทตะวันตก โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์ของการเป็นนักวิจัย และเงื่อนไขของการเป็นนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จ (Shahrom, et al., 2011; Xi, C., & Anderson, 2008; Susan, 2014) ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังขาดการศึกษาด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่ให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ (Natural setting) และข้อมูลเชิงคุณลักษณะแบบลึกซึ้งและเป็นองค์รวม (Deep and holistic)

ด้านกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายวิชาการของมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (Damsuwarn, 1999; Sriptom, 2011: pp.6-15; Boonpen, 2007; Traibutra, Leekitchwatana, & Tungkunan, 2013: pp.85-94; Promkhet, Sailad, & Ubonkan, 2013: pp.27-42) และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัย (Nakseewee, Ratniyom, & Cheloh, 2010: pp.513-533; Puseerit, Sornsri, & Klangsuwan, 2015: pp.31-35) ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะเด่นเฉพาะ อาทิ ผู้ที่ได้รับรางวัลหรือได้รับการประกาศเกียรติคุณจากองค์กรระดับชาติ จะทำให้ได้ตัวแบบและแนวปฏิบัติที่ดีของนักวิจัยมีอาชีพจากมุมมองของคนใน (Emic view) ที่ผ่านประสบการณ์ และสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และการกระทำ เพื่อนำความจริงเหล่านั้นมาสร้างเป็นความรู้เชิงวิชาการ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ และเพื่อค้นหาปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นการถ่ายทอดความรู้แบบ tacit knowledge ให้เป็น explicit knowledge ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สามารถชี้แนวทางในการวิจัยขั้นสูงต่อไป เช่น การวิจัยเชิงทดลองและการฝึกอบรมเพื่อพัฒนานักวิจัยมือใหม่ นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อเร่งรัดสร้างบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนานักวิจัยให้มีคุณภาพ รวมถึงเสริมสร้างสมรรถนะของนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการทำวิจัยสู่ระดับสากล

ทบทวนวรรณกรรม

การใช้แนวคิดทฤษฎีในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำมาเป็นกรอบมโนทัศน์กว้างๆ สำหรับทำความเข้าใจการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยอาศัยแนวคิดความเป็นเลิศในการวิจัย (Excellence in research) ของ European Association for Quality Insurance in Higher Education (2014) และกรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัยของ Research Center, National Institute of Development Administration (2017) มากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยชั่วคราว ดังนี้

ผู้วิจัยใช้แนวคิดความเป็นเลิศในการวิจัย เป็นแนวทางทำความเข้าใจลักษณะของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ ซึ่งแนวคิดนี้ได้ให้ความหมายของความเป็นเลิศ (Excellence) โดยทั่วไปว่าหมายถึง ดีมากที่สุด โดดเด่น มีศักยภาพดี (Very good and exceptional) ซึ่งสะท้อนถึงการมีคุณภาพและการอยู่เหนือมาตรฐาน ส่วนความหมายความเป็นเลิศที่เฉพาะเจาะจงแบ่งเป็น 2 นัย ตามจุดประสงค์การใช้ กล่าวคือ นัยแรกเป็นการนิยามเพื่อนำไปใช้วัดและประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความเป็นเลิศตามนัยนี้จึงเป็นจริงเสมอ มีลักษณะเฉพาะ ตัวชี้วัดมีลักษณะแบบวัตถุวิสัย และมีความหมายที่เป็นสากล ในขณะที่อีกนัยเป็นการนิยามเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ความหมายจึงเน้นที่กระบวนการพัฒนา แปรเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับบริบท ตัวชี้วัดมีลักษณะแบบอัตวิสัย สอดคล้องกับที่ Strike (1985) อธิบายว่าความเป็นเลิศ มองได้ 2 มิติ คือ การอ้างอิงบรรทัดฐาน (Norm-reference) เป็นการนิยามความเป็นเลิศจากการเปรียบเทียบกับศักยภาพกับผู้อื่น การใช้บรรทัดฐานจึงเกิดการแข่งขันและไม่ใช่ว่าทุกคนจะบรรลุความสำเร็จได้ ส่วนการอ้างอิงตามเกณฑ์ (Criterion-reference) เป็นการนิยามความเป็นเลิศโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งการวัดแบบนี้จะไม่เกิดการแข่งขัน และทุกคนสามารถประสบความสำเร็จหรือบรรลุเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย (Research Center, National Institute of Development Administration, 2017) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ระบุลักษณะและสมรรถนะที่เป็นมาตรฐานของอาชีพนักวิจัย มาเป็นกรอบเพื่อตอบวัตถุประสงค์เรื่องคุณลักษณะนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ กรอบมาตรฐานนี้พัฒนาโดยสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เริ่มต้นจากการทบทวนกรอบพัฒนานักวิจัยของประเทศต้นแบบทั้งในทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชีย เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เพื่อยกร่างเป็นกรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย ซึ่งร่างกรอบแนวคิดดังกล่าวได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรับรองมาตรฐานอาชีพ และได้เสนอเป็นกรอบแนวคิดสำหรับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย ซึ่งสมรรถนะของนักวิจัย ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ศักยภาพการวิจัย การสื่อสารงานวิจัย และคุณลักษณะของบุคคล ในแต่ละมิติมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้ มิติที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ฐานความรู้ การเชื่อมโยงความรู้กับบริบทแวดล้อม และสหวิทยา มิติที่ 2 ศักยภาพการวิจัย ประกอบด้วย ระเบียบวิธีวิจัย การประเมินโครงการ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ มิติที่ 3 การสื่อสารงานวิจัย ประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการวิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัย และมิติที่ 4 คุณลักษณะ

ของบุคคล ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำและการจัดการ ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เซาว์น อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์และเป็นระบบ ความคิดเชิงรุก และการจัดการตนเอง

สำหรับกรอบทำความเข้าใจเงื่อนไขความสำเร็จของการทำวิจัยที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยได้หยิบยกข้อค้นพบจากงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาประสบการณ์ของการเป็นนักวิจัย และเงื่อนไขของการเป็นนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จ มาเป็นแนวทางศึกษา ซึ่งพบว่าความสำเร็จของการทำวิจัยเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ 3 เรื่อง คือ แรงจูงใจในการทำวิจัย แรงจูงใจในการเขียนงานวิจัย และแรงจูงใจในการสอน (Shahrom Md Zain et al., 2011) สอดคล้องกับ Xi Chen & Anderson, R.C. (2008) ที่ศึกษาชีวิตและประสบการณ์ของนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จในการทำวิจัย โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง และถ่ายทอดออกมาเป็นเรื่องเล่าเพื่อบอกเล่ากระบวนการกลายเป็นนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งพบว่าการประสบความสำเร็จในการทำวิจัยนั้นเกี่ยวข้องกับตนเอง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ ในมิติที่เกี่ยวข้องกับตนเอง พบว่า การมีแรงปรารถนาในอาชีพ และการมีแรงจูงใจในการทำงาน ส่วนมิติที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น พบว่า การมีความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน การสร้างทีมในการทำงาน การบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ส่วน Susan (2014) แสดงทัศนะเรื่องทำอย่างไรจึงจะกลายเป็นนักวิจัยที่สำเร็จ โดยเสนอเป็นเทคนิคสำหรับนักวิจัยมือใหม่ ดังนี้ การเผยแพร่ผลงานวิชาการด้วยการตีพิมพ์บทความ การมีพี่เลี้ยงที่ดี การสร้างแรงปรารถนาและแรงจูงใจในการทำงาน การวางแผนเส้นทางอาชีพของตนเอง การพัฒนาความเชี่ยวชาญส่วนตัว และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการทั้งสาขาเดียวกันและต่างสาขา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศเพื่อทำความเข้าใจความหมายของความเป็นเลิศ ส่วนกรอบมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางอธิบายคุณลักษณะของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ รวมทั้งอาศัยการทบทวนงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับเงื่อนไขความสำเร็จของการเป็นนักวิจัย มาเป็นกรอบค้นหาปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ สถาบันยุทธศาสตร์ทางปัญญาและวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่รับรอง SWUEC 342/60 ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study) ซึ่งกำหนดให้กรณีศึกษาคือนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง มีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยอ้างอิงจากเกณฑ์ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การคัดเลือกเพิ่มเติม ได้แก่ เป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขาสังคมศาสตร์ และได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติในระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2560 รวมจำนวน 7 คน ประกอบด้วย นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา 2 คน สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและนิเทศศาสตร์ สาขาปรัชญา และสาขา

การศึกษา อย่างละ 1 คน ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์จนถึงศาสตราจารย์ มีประสบการณ์ทำงานวิจัยมากกว่า 20 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาจากแหล่งข้อมูล ทฤษฎี การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งนี้มีแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างที่พัฒนาขึ้น ตามแนวคิดความเป็นเลิศในการวิจัย และมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย มาใช้เป็นกรอบ กว้าง ๆ ในการกำหนดโครงสร้างของการสัมภาษณ์ ส่วนวิธีการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามแนวทางของ Miles & Huberman (1994) ผู้วิจัยคำนึงถึงความ ถูกต้องตรงประเด็นของข้อมูลจึงตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นในมิติด้านความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล (Credibility) ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Method triangulation) เป็นการเปรียบเทียบ ข้อมูลที่ได้จากเทคนิคการเก็บข้อมูลหลายวิธีการทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการใช้ข้อมูลทฤษฎี ส่วนมิติด้านความไว้วางใจได้ของข้อมูล (Dependability) และมิติด้านความสามารถในการยืนยันผลได้ ของข้อมูล (Confirmability) ใช้วิธีการถอดบทสัมภาษณ์ (Quotation) และการติดตามกระบวนการเก็บ รวบรวมข้อมูล (Audit process) ผ่านการทำบันทึกภาคสนาม

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

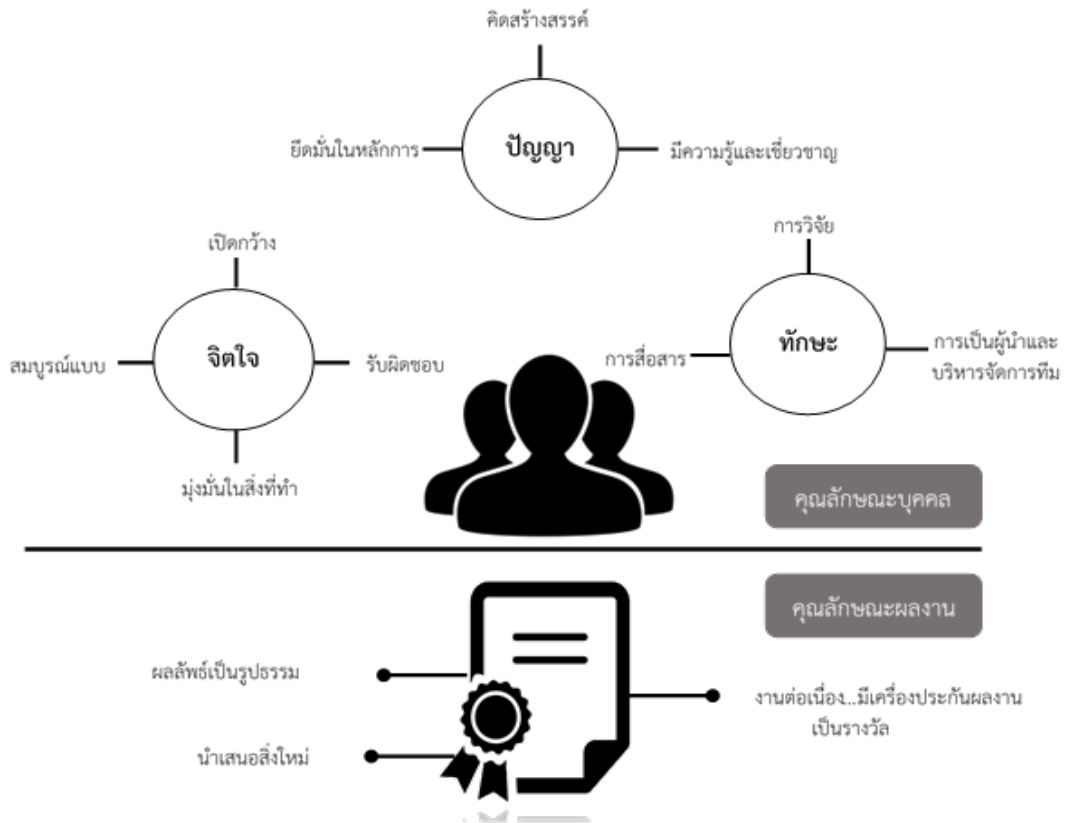
ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นประเด็น เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ส่วนที่สองเป็นประเด็นการให้ความหมายของการทำงาน วิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ และส่วนสุดท้ายเป็นประเด็นปัจจัยความสำเร็จของการทำงาน วิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ มีสาระสำคัญพอสังเขปดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

มุมมองของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติในฐานะคนใน (Emic view) ผู้เป็นเจ้าของความจริงสะท้อน ความเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติจาก 2 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะของบุคคล และคุณลักษณะของ ผลงาน ปรากฏดังภาพที่ 1 มีสาระสังเขป ดังนี้

1.1 คุณลักษณะของบุคคล คุณลักษณะของบุคคลเป็นลักษณะที่นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ แสดงออกให้เห็นจากความสามารถ (Ability) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ และด้านทักษะ อธิบายได้ว่า

1.1.1 ความสามารถด้านปัญญา เป็นคุณสมบัติด้านความคิดของนักวิจัยดีเด่น แห่งชาติ ประกอบด้วย คิดสร้างสรรค์ ยึดมั่นในหลักการ และมีความรู้และความเชี่ยวชาญ กล่าวคือ การ คิดเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ แสดงออกจากการตั้งคำถามและข้อเสนอเชิงโต้แย้ง ใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากผู้อื่นหรืองานในอดีต รวมทั้งต้องมีพื้นฐานของการเป็นคนช่างคิดจินตนาการเพื่อใช้ ความคิดนั้นสร้างนวัตกรรมทางสังคม

ภาพที่ 1 คุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

“ผมคิดว่าการเกิดจินตนาการมันสำคัญ คุณจะเริ่มต้นไม่ได้เลยถ้าคุณไม่มีจินตนาการก่อนว่างานวิจัยที่คุณจะทำมันตอบโจทย์อะไร ฉะนั้นสำหรับผมจินตนาการสำคัญมาก...ใครมาพูดอะไรนิดนึงเราก็จินตนาการ เป็นคนชอบคิด” (นักวิจัยคนที่ 4)

นอกจากคิดสร้างสรรค์แล้ว ต้องยึดมั่นในหลักการ หลักการในที่นี้คือ แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เป็นหลักวิชาการของศาสตร์นั้น ๆ การวิจัยบนฐานแนวคิดทฤษฎีทำให้นักวิจัยสร้างความรู้ต่อยอดที่มีรากฐานมั่นคงและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมักจะไม่ยอมแพ้ต่อข้อวิพากษ์ที่ปราศจากหลักการ และยึดความถูกต้องของหลักวิชาการมากกว่าตัวบุคคล

“เราก็มียอมส่งด้วยจนกว่าฉันจะทำให้มันดีที่สุดในสิ่งที่เราต้องการให้มันดี คือเรายอมแพ้แก่ข้อเรียกร้องของใครที่เราเห็นว่ามันไม่สำคัญเท่าการทำงานนั้นให้ได้มาตรฐานแล้วงานนั้นมันจะอยู่ในโลกนี้นานกว่าคนที่ไปเรียกร้องเรานานกว่าตัวเราเองอีก” (นักวิจัยคนที่ 7)

การมีความคิดสร้างสรรค์ และยึดมั่นในหลักการ ต้องควบคู่ไปกับความรู้และความเชี่ยวชาญ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการทำงานวิจัย นักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้แบบบูรณาการและรู้ลึกในสาขาวิชาการที่ทำวิจัย และมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ทำวิจัย เพื่อนำไปสู่งานวิจัยที่มีคุณภาพและป้องกันการสรุปผลที่ผิดพลาด

“คนทำก็ต้องมีความรู้ ความรู้ในเชิงทฤษฎี แล้วก็ในเรื่องที่ตัวเองทำ คือคุณต้องลงลึก รู้ลึกพอที่จะตอบคำถามได้แล้วไม่ถูกหลอก ไม่ถูกหลอกจากอะไรที่มันผิวเผินใช่ไหม” (นักวิจัยคนที่ 5)

1.1.2 ความสามารถด้านจิตใจ เป็นคุณสมบัติด้านบุคลิกลักษณะนิสัยของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ได้แก่ เปิดกว้าง สมบูรณ์แบบ มุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ และรับผิดชอบ อธิบายได้ว่า

บุคลิกแบบเปิดกว้าง: เป็นนิสัยแบบเปิดใจกว้างสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และอยากรู้อยากเห็น

“เพราะฉะนั้นการที่เปิดกว้าง คือการเปิดใจให้กว้าง open mind อะไรต่างๆมันก็เป็นตัวที่สำคัญที่ช่วยให้เราได้เรียนรู้...ที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือมันมีเรื่องของความอยากรู้อยากเห็นความต้องการคำตอบ แต่ก็ห้ามต้องการมากเกินไปจนแบบต้องเอามาให้ได้” (นักวิจัยคนที่ 5)

นิสัยสมบูรณ์แบบ: ลักษณะสมบูรณ์แบบหรือคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรียกว่าเพอร์เฟกชัน (Perfection) มีลักษณะของความละเอียดรอบคอบ ไม่สุกเอาเผากิน เช่น ตรวจสอบงานอย่างถี่ถ้วนก่อนเผยแพร่สู่แวดวงวิชาการ

“ลักษณะเด่นของผมนะคือ เวลาผมทำอะไร ผมเป็นคนละเอียด ถึงได้ใช้ประโยคแรกว่าผมทำให้มันดีที่สุดในสิ่งที่ผมทำคือละเอียด เช็กแล้วเช็กอีก” (นักวิจัยคนที่ 4)

มุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ: ความโดดเด่นของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะของความมุ่งมั่นโดยมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ของงานมากกว่ามุ่งที่รางวัล ความมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ แสดงออกจากการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องแบบที่เรียกว่ากัดไม่ปล่อย

“ที่ว่าพี่เป็นคนกัดไม่ปล่อย คือหมายถึงว่าถ้างานไม่เสร็จที่ก็จะไม่หยุด.... พี่ไม่เคยหยุดทำวิจัยทำทุกปี” (นักวิจัยคนที่ 1)

รับผิดชอบ: คุณลักษณะหนึ่งที่มีอยู่ในตัวนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ คือ ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย กล่าวคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การทำหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างเหมาะสมและสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้โดยไม่บกพร่องต่อหน้าที่และไม่ละทิ้งหน้าที่ เช่น การทำหน้าที่ของนักวิจัยควบคู่ไปกับการเป็นผู้สอน ส่วนความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัย คือ ดำเนินการวิจัยด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงตรง ระมัดระวังไม่ให้ผลการวิจัยเกิดความคลื่อนคลาดจากความผิดพลาดในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการทำงานกับคนต้องลดตัวตนและแสดงความจริงใจ ต้องให้เกียรติกับกลุ่มตัวอย่างด้วยการแสดงออกถึงความอ่อนโยนและนอบน้อมถ่อมตน

“เราเป็นอาจารย์หน้าที่ของเราก็คือสอนหนังสือกับทำวิจัยถูกไหมแล้วก็ให้คำปรึกษาเด็กต่างๆ เพราะฉะนั้นที่จะต้องทำวิจัยเราจะต้องให้มีประสบการณ์ที่จะไปสอนเด็กได้” (นักวิจัยคนที่ 1)

“การมีบุคลิกที่อ่อนน้อมถ่อมแล้วก็เคารพเชื่อฟังผู้อื่นซึ่งจริงๆมันก็ไปด้วยกันกับความเข้าใจนะคะ ไม่ใช่จะเอาเรื่องของเรหรือความคิดของเราเป็นตัวตั้ง” (นักวิจัยคนที่ 2)

1.1.3 ความสามารถด้านทักษะ เป็นคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติล้วนมีทักษะที่สำคัญต่อการวิจัย 3 ประการ ได้แก่ ทักษะการวิจัย ทักษะการสื่อสาร และทักษะการเป็นผู้นำและบริหารจัดการทีม สรุปได้ดังนี้

ทักษะการวิจัย: เป็นทักษะพื้นฐานของการเป็นนักวิจัยที่จะส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นต้องการได้คำตอบ ได้แก่ การสังเกต ความสงสัยอยากรู้ และการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้งานวิจัยเป็นเลิศได้ต้องขับเคลื่อนด้วยศักยภาพด้านการวิจัย ประกอบด้วย ความสามารถด้านการออกแบบการวิจัย ความสามารถในการประมวลเอกสาร และความสามารถในการบูรณาการความรู้จากหลายสาขา

“ต้องละเอียดรอบคอบ ช่างสังเกต โดยเฉพาะเวลาที่ลงไปภาคสนาม เราก็ต้องสังเกตไปด้วยว่ามันมีอะไร” (นักวิจัยคนที่ 1)

“สิ่งที่สำคัญมากๆ คือการรีวิว ตัวนี้ถ้าเราไม่รีวิวให้ดีนะ มันก็จะไม่ได้อะไรที่ใหม่ ทักษะการรีวิวนี่เป็นสิ่งสำคัญ (นักวิจัยคนที่ 7)

ทักษะการเป็นผู้นำและบริหารจัดการ: การทำงานวิจัยของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติส่วนใหญ่มีลักษณะทำงานเป็นทีมซึ่งเกิดจากการรวมตัวจากผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน ดังนั้น หัวหน้าโครงการต้องมีความสามารถเป็นผู้นำและบริหารจัดการโครงการวิจัยในเรื่องการวางแผนการทำงาน การมอบหมายงาน และการติดตามการมอบหมายงาน

“เราก็เลือก *put the right man on the right job* เราต้องเลือกคนที่เหมาะสมมาร่วมงาน คือการทำวิจัยเราไม่มีทางเก่งคนเดียวได้ ต้องใช้ทีมงานที่ดีที่สุด (นักวิจัยคนที่ 3)

ทักษะการสื่อสาร: ทักษะการสื่อสารเป็นความสามารถสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในทีมวิจัย ความสามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย และความสามารถสื่อสารเพื่อแสวงหาเครือข่ายการทำงาน

“ในการประชุมจะให้แต่ละคนพูดถึงโครงการของตัวเอง ให้ทุกคนที่ไม่เกี่ยวข้องต้องรู้ ให้อีกฝ่ายรู้ว่างานของกันและกันเป็นอย่างไร มี theme อะไร เพื่อจะเกิดประโยชน์กับคนไม่เกี่ยวข้อง” (นักวิจัยคนที่ 4)

1.2 คุณลักษณะของผลงาน

คุณลักษณะของผลงานเป็นลักษณะที่นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติแสดงออกผ่านผลงานทางวิชาการ ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ผลลัพธ์เป็นรูปธรรม นำเสนอสิ่งใหม่ และงานต่อเนื่อง...มีเครื่องประกันผลงานเป็นรางวัล อธิบายได้ว่า

1.2.1 ผลลัพธ์เป็นรูปธรรม ผลงานของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติที่มุ่งความเป็น

เลิศสะท้อนจากผลลัพธ์ของงานเป็นรูปธรรมจับต้องได้ ได้แก่ เกิดนวัตกรรมจากการพัฒนา และเกิดความยั่งยืนในพื้นที่ นวัตกรรมที่เกิดจากการทำงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมีลักษณะสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเจตคติ ความรู้ ทักษะ หรือมีส่วนร่วมทำงานเพื่อชุมชนมากขึ้น ส่วนความยั่งยืนในพื้นที่ เช่น กลุ่มเป้าหมายสามารถพึ่งพาตนเองได้ภายหลังผู้วิจัยออกจากพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

“เป็นเรื่องใหม่ที่ทำแล้วมีรูปธรรมเกิดขึ้น มีผลดีเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนกว่า 20 ปี แล้วมันอยู่ได้มาถึงเกือบ 20 ปี แล้วคือมันเป็นเรื่องที่ไม่มีใครทำมาก่อน แล้วก็ไม่มีใครคิดว่ามันจะทำได้ที่เอาชาวบ้านมาทำงานโบราณคดี คูแลพิพิธภัณฑสถานชุมชน” (นักวิจัยคนที่ 6)

1.2.2 นำเสนอสิ่งใหม่ นอกจากผลลัพธ์ในเชิงรูปธรรมแล้ว ผลงานของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมีลักษณะที่แตกต่าง ไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยในอดีต มีความทันสมัยที่เป็นแนวหน้าทางวิชาการ เช่น นำเสนอทฤษฎีใหม่

“คงชนะกันแค่ตรงที่เราเสนอทฤษฎี แล้วไม่เคยมีใครเสนอทฤษฎีมาก่อน แม้แต่ปัจจุบันก็ยังไม่...” (นักวิจัยคนที่ 7)

1.2.3 งานต่อเนื่อง...มีเครื่องประกันผลงานเป็นรางวัล การก้าวสู่นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติได้นั้น ผลงานวิจัยต้องถูกสะสมอย่างต่อเนื่อง และผลงานวิจัยส่วนใหญ่ผ่านเวทีการประกวดระดับชาติจนได้รับรางวัลทั้งในระดับดีเด่น ดีมาก และดีจากหน่วยงานและแหล่งทุนวิจัย เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่างานวิจัยมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ

“คือผลงานหลายชิ้นก็เคยได้รับรางวัลทางวิชาการ รางวัลการวิจัยดีเด่น รางวัลที่ TTF Award รางวัลการทำวิจัยต่างๆ มีการยอมรับมาในระดับหนึ่งแล้ว” (นักวิจัยคนที่ 6)

ข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติตามมุมมองของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการพิจารณารางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติที่ยึดระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติและข้อกำหนดสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้ความสำคัญในเรื่องความเป็นนักวิจัยและผลงานวิจัย (National Research Council of Thailand, 2017) อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันในรายละเอียดขององค์ประกอบ กล่าวคือ เกณฑ์มาตรฐานของสภาวิจัยแห่งชาติเป็นองค์ประกอบการพิจารณากว้างๆ ดังเช่น ความเป็นนักวิจัย พิจารณาจากประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ประวัติการทำงานวิจัย และความคิดริเริ่ม ส่วนผลงานวิจัย พิจารณาจากคุณภาพงานวิจัย และประโยชน์ของผลงานวิจัย องค์ประกอบดังกล่าวเป็นการอ้างอิงตามเกณฑ์ที่กำหนดจากระเบียบและข้อกำหนดซึ่งเป็นมุมมองของผู้ให้รางวัล (Etic view) ในขณะที่นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสะท้อนความเป็นตัวตนจากประสบการณ์การทำงาน ทำให้ได้คำอธิบายเชิงลึกถึงคุณลักษณะที่เป็นความสามารถของบุคคลแบบรอบด้านทั้งปัญญา จิตใจ และทักษะ รวมทั้งยังได้รายละเอียดที่ช่วยอธิบายลักษณะความโดดเด่นของผลงานวิจัย อนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบ

คุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติกับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย (Research Center, National Institute of Development Administration, 2017) พบว่า คุณลักษณะของบุคคลที่พบในนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสอดคล้องกับสมรรถนะของนักวิจัย แม้คำเรียกชื่อคุณลักษณะจะแตกต่างกัน เช่น ความสามารถด้านปัญญาที่พบในนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เทียบเท่ากับ สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง และสมรรถนะด้านคุณลักษณะบุคคลของมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย ส่วนความสามารถด้านทักษะที่พบในนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เทียบเท่ากับ สมรรถนะด้านการสื่อสารงานวิจัยของมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพสาขาวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความหมายของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

ในส่วนนี้เป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับมุมมองเรื่องการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ซึ่งนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติอธิบายว่า การทำงานที่มีสูงความเป็นเลิศมี 3 ระดับ คือ ทำให้ดี ทำให้ดีกว่าเดิม และทำให้ดีที่สุด ภายใต้เงื่อนไขของเวลา ความรู้ความสามารถ งบประมาณ และความถูกต้อง ส่วนการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศนั้นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ทำให้แตกต่าง ทำแล้วเกิดประโยชน์ และทำอย่างต่อเนื่องปรากฏ ดังภาพที่ 2 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.1 ทำให้แตกต่าง คือ การทำงานวิจัยที่ไม่ซ้ำซ้อนกับงานในอดีตและมีความโดดเด่น การทำงานวิจัยให้แตกต่าง ได้แก่ การเลือกโจทย์ที่ยังไม่มีใครทำมาก่อนหรือทำมาบ้างแล้วแต่ข้อสรุปยังไม่นิ่ง การนำเสนอองค์ความรู้ที่ไม่ซ้ำเดิม และการคิดต่างด้วยการตั้งคำถามโต้แย้งความรู้เดิม

*“จุดเริ่มต้นของการเป็นเลิศก็คือต้องเป็นองค์ความรู้ที่ไม่ซ้ำเดิม จะใหม่หรือไม่ก็
คือต้องไม่ซ้ำเดิม คือว่าตัวเองจะไม่ทำเรื่องที่ซ้ำกับคนอื่น ทำซ้ำไปซ้ำมาก็ไม่ทำ”
(นักวิจัยคนที่ 3)*

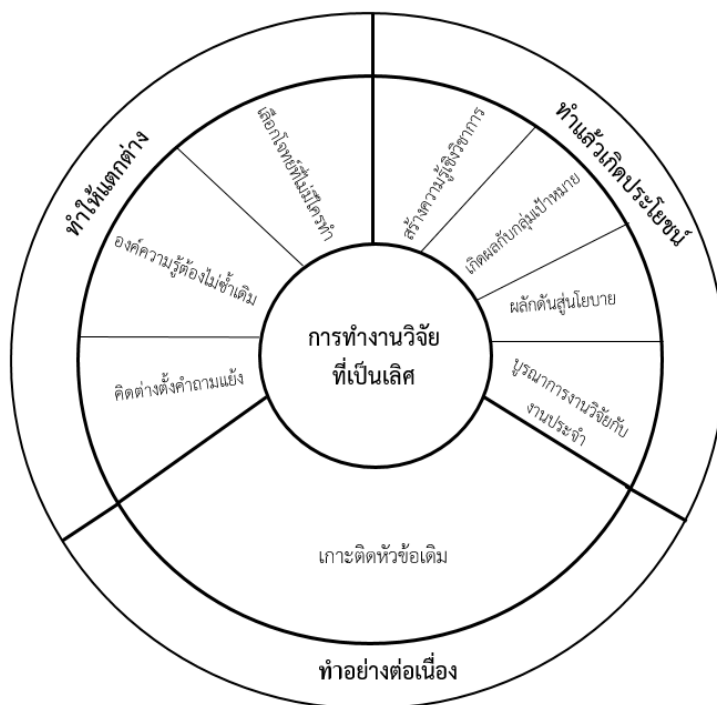
2.2 ทำแล้วเกิดประโยชน์ คือ การทำงานวิจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างและก่อให้เกิดประโยชน์ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ประโยชน์ต่อวงวิชาการ ประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย ประโยชน์ต่อการพัฒนา และประโยชน์ต่อผู้ทำวิจัย ประโยชน์ต่อวงวิชาการ หมายถึง ข้อค้นพบจากงานวิจัยนั้นนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการเพื่อเผยแพร่ในชุมชนนักวิชาการ ประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย คือ ผลจากการวิจัยส่งผลการเปลี่ยนแปลงกับกลุ่มเป้าหมาย ประโยชน์ต่อการพัฒนา คือ การนำข้อค้นพบผลักดันสู่นโยบายและการปฏิบัติ ส่วนประโยชน์ต่อผู้วิจัย คือ การนำผลการวิจัยบูรณาการกับการทำงานประจำตามภารกิจหน้าที่ของผู้วิจัย

*“อีกส่วนหนึ่งก็คือการใช้สำหรับเป็นองค์ความรู้ให้กับสาธารณชน แล้วบังเอิญว่า
ประสบความสำเร็จทั้งในเชิงวิชาการหรือสาธารณชนทั่วไป เค้ามองเห็นว่าเรื่องที่ทำ
ได้ ตอบโจทย์อะไรบางอย่าง ไม่ใช่แค่ปัจจุบัน” (นักวิจัยคนที่ 4)*

“งานวิจัยนี้รับใช้สองส่วน ส่วนหนึ่งคือการเรียนรู้การสอน สิ่งหนึ่งที่ผมคิดมาโดยตลอดคือ ทั้งงานวิจัยและงานสอนของผมมันเดินเคียงคู่กันไป” (นักวิจัยคนที่ 4)

2.3 ทำอย่างต่อเนื่อง คือ การทำงานวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งติดต่อเรื่อย ๆ ไป โดยไม่ละทิ้งหรือเปลี่ยนแปลงบ่อย เรียกว่ามีลักษณะแบบกัดไม่ปล่อย ทั้งนี้ นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติจะคาดคะเนประเด็นวิจัยที่เป็นความถนัดและความเชี่ยวชาญ

“เค้าเห็นภาพงานของผมว่ามันโดดเด่น ปกตินักวิชาการจะทำเรื่องนั้นเรื่องนี้บ้าง หมายถึงหัวข้อวิจัย แต่ของผมมีแต่เรื่องเงิน ท่านเห็นตรงนี้” (นักวิจัยคนที่ 4)

ภาพที่ 2 ความหมายของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

กล่าวโดยสรุป นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมุ่งทำงานวิจัยที่เป็นเลิศใน 3 ลักษณะ ได้แก่ ทำให้แตกต่าง ทำแล้วเกิดประโยชน์ และทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับคำอธิบายของ European Association for Quality Assurance in Higher Education (2014) และ Suwanwela, Chinajit, Na Bangchange, & Phuriwat, P. (1991) ที่กล่าวว่า การวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นการวิจัยในระดับที่ก้าวกระโดดทางวิชาการ เป็นการค้นหาคำตอบที่ยังไม่มีใครทำ และส่งผลกระทบต่อวงกว้างเช่นเดียวกันกับที่ Panich (1996) กล่าวว่า นักวิจัยที่ได้รับการยอมรับให้เป็นนักวิจัยดีเด่นหรือ

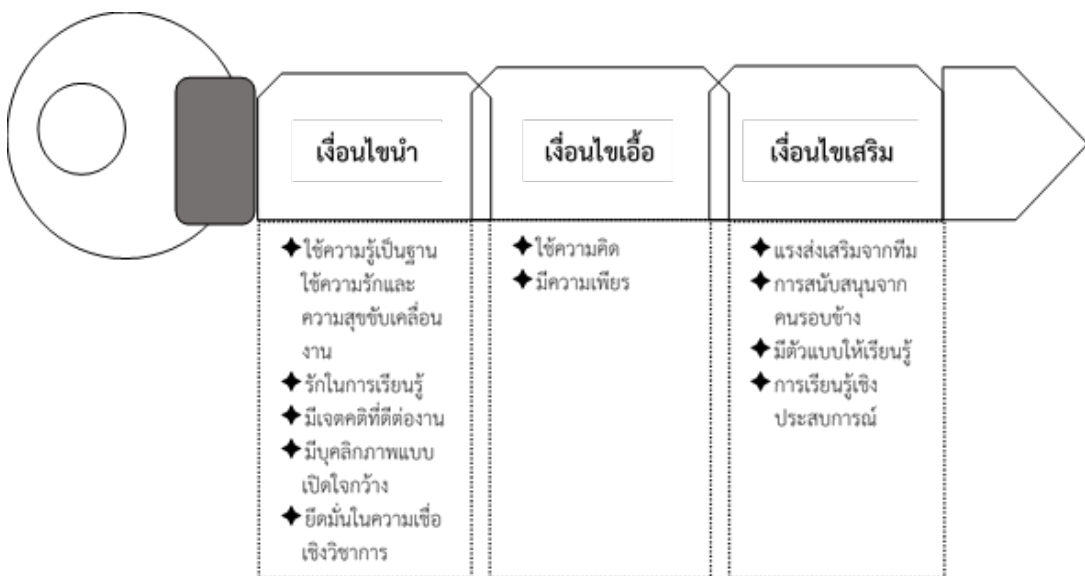
นักวิทยาศาสตร์ดีเด่น มักเป็นคนที่ทำวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างต่อเนื่อง ทำงานวิจัยแบบกัดติด ได้ความรู้ใหม่ให้ผู้อื่นอ้างอิงอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมุมมองของ Bhanthumnavin (2006) ที่อธิบายว่าองค์ประกอบของการวิจัยที่เป็นเลิศพิจารณาจาก 1) ผลการวิจัยที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้พัฒนาบุคคลและสังคมได้อย่างยั่งยืน และต้องมีประโยชน์ในวงกว้างทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต และ 2) คุณภาพของหัวข้อวิจัยต้องมีความทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยในอดีต และเป็นสหสาขาวิชา อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (2560-2579) ก็สนับสนุนการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ (Frontier research) โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานของประเทศ ซึ่งอธิบายว่าลักษณะของงานประเภทนี้เป็นงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ (National Council on Research and Innovation Policy, 2017)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

การทำงานวิจัยเพื่อความเป็นเลิศเป็นความตั้งใจอย่างสูงที่นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติจะปฏิบัติด้านการวิจัยให้บรรลุสู่เป้าหมายใน 3 ลักษณะ คือ การทำงานวิจัยให้แตกต่างจากเดิม ทำแล้วเกิดประโยชน์ และทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติพบว่า เกี่ยวข้องกับ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ปรากฏดังภาพที่ 3 มีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 ปัจจัยนำ

ปัจจัยนำ คือ มูลเหตุที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นองค์ประกอบภายในตัวบุคคล เช่น ความรู้ เจตคติ ความเชื่อ และค่านิยม ซึ่งพบว่ามูลเหตุที่เป็นปัจจัยนำของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ประกอบด้วย 5 มูลเหตุ ได้แก่ 1) ใช้ความรู้พื้นฐาน ใช้ความรักและความสุขขับเคลื่อนงาน 2) รักในการเรียนรู้ 3) มีเจตคติที่ดีต่องาน 4) มีบุคลิกภาพแบบเปิดใจกว้าง และ 5) ยึดมั่นในความเชื่อเชิงวิชาการ

ภาพที่ 3 ปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

3.1.1 ใช้ความรู้เป็นฐานใช้ความรักและความสุขขับเคลื่อนงาน การเป็นนักวิจัยต้องมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาที่ทำวิจัย ในขณะที่เดียวกันต้องรักในสิ่งที่ทำ เพราะเมื่อรักในสิ่งที่ทำแล้วจะส่งผลให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข

“ความรู้ยังไม่สำคัญเท่ากับความรักที่เรามีในงาน ผมทำเพราะมันมีความสุข เพราะความสุขนี้จะทำให้งานของเรามุ่งสู่ความเป็นเลิศ” (นักวิจัยคนที่ 4)

3.1.2 รักในการเรียนรู้ ความสำเร็จของการเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ เกิดจากการเป็นคนที่มีลักษณะรักในการเรียนรู้ ประกอบด้วยอยากรู้อยากเห็นต้องการหาคำตอบในสิ่งที่สนใจ ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้ทัน และใช้การอ่านเพื่อสร้างความรู้

“มันมีเรื่องของความอยากรู้อยากเห็นความต้องการคำตอบ คือบางครั้งงานของเราอาจจะไม่พอในคำตอบในบางเรื่องหรือคำตอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่ออาจจะต้องมีคำถามที่ยังไม่ได้คำตอบ อาจจะมีใครเอาไปทำต่ออย่างนี้” (นักวิจัยคนที่ 5)

3.1.3 มีเจตคติที่ดีต่องาน การมีเจตคติที่ดีต่องาน ประกอบด้วย เห็นคุณค่าของงานที่ทำ ใส่ใจในงานแม้เป็นเรื่องเล็กน้อย และตั้งใจทำให้ดีที่สุด

“คิดว่างานเรามีคุณค่าในตัวของมันเอง งานก็สนุกนะคะ เป็นเรื่องความใส่ใจกับความรักในงาน ความใส่ใจ ความตั้งใจ ความไม่ทอดทิ้งแล้วก็การมองเรื่องเล็กน้อยนี้มันสำคัญแม้ว่าอาจจะเป็นเรื่องส่วนตัวของชาวเล” (นักวิจัยคนที่ 2)

3.1.4 บุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ลักษณะของบุคลิกภาพแบบเปิดกว้าง ประกอบด้วย ทำตัวให้เป็นน้ำไม่เต็มแก้ว และเปิดใจกว้างพร้อมที่จะเรียนรู้

“พยายามทำตัวให้เป็นน้ำไม่เต็มแก้วพร้อมที่จะรู้แม้แต่ทุกวันนี้พี่ก็ยังอยากรู้อะไรอีกหลายๆ อย่างที่พี่ไม่รู้แต่เราต้องพร้อมที่จะรับพร้อมที่จะเรียน” (นักวิจัยคนที่ 1)

3.1.5 ยึดมั่นในความเชื่อเชิงวิชาการ การมีค่านิยมหรือยึดมั่นในเชิงวิชาการ ประกอบด้วย การปฏิบัติตามจรรยาบรรณนักวิจัย ความเคร่งครัดในวิชาการ และตระหนักในประสิทธิผลของงานมากกว่ากฎเกณฑ์

“ความซื่อสัตย์จรรยาบรรณของนักวิจัยต่างๆ คุณธรรมจริยธรรมทั้งหลาย คนเป็นครูบาอาจารย์สิ่งเหล่านี้ที่ว่ามันเป็นสิ่งที่ต้องมี” (นักวิจัยคนที่ 1)

“เราเห็นแก่ประสิทธิผลของงานที่จะให้แก่วิชาการและประชาชน ซึ่งเขาจะไม่มีใครรู้เลยว่าเรายอมเป็นศัตรูกับใครต่อใครต่างๆ นี่ก็ยอม” (นักวิจัยคนที่ 7)

3.2 ปัจจัยเอื้อ

ปัจจัยเอื้อ คือ มูลเหตุที่เกี่ยวกับความสามารถที่เอื้ออำนวยหรือขัดขวางให้เกิดพฤติกรรม เช่น ทักษะ และความสามารถ เป็นต้น ประกอบด้วย 2 มูลเหตุ ได้แก่ ใช้ความคิด และมีความเพียร มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ใช้ความคิด นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติมีทักษะทางความคิดที่ส่งผลต่อการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย ชอบคิดจินตนาการ และใช้ความคิดเชิงนวัตกรรม

“ผมคิดว่าการเกิดจินตนาการมันสำคัญ เวลาเราต้องมาเขียนของเรา คุณจะเริ่มต้นไม่ได้เลยถ้าคุณไม่มีจินตนาการก่อนว่างานวิจัยที่คุณจะทำมันตอบโจทย์อะไร ฉะนั้นสำหรับผมจินตนาการสำคัญมาก” (นักวิจัยคนที่ 4)

3.2.2 มีความเพียร การประสบความสำเร็จจนได้รับยกย่องเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ต้องมีความเพียร ประกอบด้วย มีแรงขับที่จะทำให้สำเร็จ มีจิตใจที่เข้มแข็งต่อสิ่งยั่วยุ และมีความมุ่งมั่น

“ผมเป็นคนที่มีแรงขับ ที่จะทำงานชิ้นนั้นออกมาให้ได้ ส่วนตัวผมก็ไปชวนขวยคั้้นรนาหาหนังสือมาอ่าน” (นักวิจัยคนที่ 4)

3.3 ปัจจัยเสริม

ปัจจัยเสริม คือ มูลเหตุที่ได้รับจากบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อตนเอง เช่น ญาติ เพื่อน และผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นรางวัล คำชมเชย การยอมรับ การลงโทษ หรือกฎระเบียบที่บังคับให้

บุคคลปฏิบัติตาม ข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยเสริมของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มุลเหตุ ได้แก่ แรงส่งจากทีม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง การมีตัวแบบให้เรียนรู้ และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 แรงส่งจากทีม ทีมวิจัยเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ แรงส่งจากทีม ประกอบด้วย มีทีมงานที่เข้มแข็ง มีทีมงานที่รู้ใจ และมีทีมงานที่พร้อม

“การมีทีมงานที่เหนียวแน่น พี่ก็มีน้องผู้ช่วยวิจัยสองสามคนที่เขาเห็นคุณค่าของงาน คือบางทีมองตากันก็รู้ใจไม่ต้องอธิบายมาก”
(นักวิจัยคนที่ 2)

3.3.2 การสนับสนุนจากคนรอบข้าง บุคคลรอบข้างที่สนับสนุนช่วยเหลือ นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ได้แก่ ผู้ช่วยวิจัย หน่วยงานต้นสังกัด และครอบครัว ซึ่งสนับสนุนการทำงานวิจัยทั้งในเรื่องการค้นหาข้อมูล การให้ทุนสนับสนุน และเป็นกำลังใจ

“หนี้บุญคุณกับคนที่ เป็นผู้ช่วยวิจัย เพราะว่าผมต้องอ่านหนังสือหลายๆ เล่ม ผู้ช่วยวิจัยจะช่วยให้เราผ่อนคลายได้เยอะ (นักวิจัยคนที่ 4)

3.3.3 การมีตัวแบบให้เรียนรู้ ตัวแบบของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติตลอดช่วงชีวิตที่ผ่านมาที่เป็นแบบอย่างในการทำงานวิจัย ประกอบด้วย เห็นแบบอย่างจากครูที่ให้การอบรมสั่งสอน ในช่วงวัยเรียน เรียนรู้จากคนในพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยและมีแรงบันดาลใจจากการอ่านงานต้นแบบ

“พี่จะได้ครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ มันฝังอยู่ในตัวเราว่า พี่ก็ต้องการที่จะเป็นที่พึ่งให้กับเด็ก เพราะฉะนั้น พี่พูดเต็มปากว่าลูกศิษย์ทุกคนรักพี่” (นักวิจัยคนที่ 1)

“คิดว่าพี่ได้เรียนรู้เยอะจากชุมชนเองแล้วลักษณะนิสัยเขาเองเราก็เห็นความงามในสิ่งเหล่านี้” (นักวิจัยคนที่ 2)

3.3.4 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กว่าที่จะกลายเป็นนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติได้นั้นต้องผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จนบ่มเพาะเป็นความเชี่ยวชาญในปัจจุบัน ซึ่งความเชี่ยวชาญได้รับการสั่งสมทีละน้อย ประกอบด้วย มีประสบการณ์ตรงจากการฝึกงาน และเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผิดพลาด

“จะเป็นเรื่องเทรนนิ่งมากกว่านะว่าเราได้รับการฝึกอบรมมาว่าก่อนทำอะไรทุกครั้งที่เราต้องประมวลเอกสารศึกษาว่าปัจจุบันเขาไปถึงไหนกันแล้ว” (นักวิจัยคนที่ 7)

จากข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ เมื่อใช้มุมมองทางพฤติกรรมศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้ความรู้จากศาสตร์อื่น ๆ ตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปมาเป็นกรอบในการพิจารณาสาเหตุภายใต้กลุ่มปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม พบว่าเป็นสาเหตุจากภายในตัวบุคคล และสาเหตุจากสภาพแวดล้อม (Suwannatat, 2016) สาเหตุจากภายในตัวบุคคลหรือสาเหตุด้านจิตใจ ได้แก่ ใช้ความรู้เป็นฐานและใช้ความรักและความสุขขับเคลื่อนงาน รักในการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่องาน มีบุคลิกภาพแบบเปิดใจกว้าง ยึดมั่นในความเชื่อเชิงวิชาการ ใช้ความคิดและมีความเพียร ส่วนสาเหตุจากสภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล เช่น แรงส่งจากทีม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง มีตัวแบบให้เรียนรู้ และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ปัจจัยความสำเร็จที่เป็นสาเหตุภายในตัวบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Bhanthumnavin (2006) ที่ระบุว่าเงื่อนไขของการทำวิจัยเพื่อความเป็นเลิศที่ประยุกต์จากเงื่อนไข 3 ประการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ประการแรก หลักวิชาความรู้กับการวิจัย การทำวิจัยบนพื้นฐานของหลักทฤษฎีและผลการวิจัยในอดีตที่มีมาตรฐานสูงจะเป็นบันไดให้นักวิจัยสร้างองค์ความรู้ต่อยอดที่มีความน่าเชื่อถือ ประการต่อมาคือ ความเพียรกับการวิจัย นักวิจัยที่ประสบความสำเร็จสู่ความเป็นเลิศ ต้องมีลักษณะดังนี้ สร้างองค์ความรู้ที่ดั้งเดิม มีใจรักงานวิจัยอย่างแท้จริง ทำงานวิจัยเพื่อผลงานวิจัย มีความอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา ต้องมีความเพียร ไม่ทำวิจัยแบบง่ายเพื่อให้ได้ผลเร็ว และใช้ปัญญาคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานวิจัย และประการสุดท้าย คือ คุณธรรมจริยธรรมกับการวิจัย คุณธรรมที่สำคัญคือความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติและวิจัยต่อไป นอกจากนี้ยังเทียบเคียงได้กับข้อสรุปของ Smith, Thorpe, Jackson, & Lowe (2008) ที่ระบุว่า แรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านการวิจัย เป็นส่วนประกอบหนึ่งของการทำงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จ

ส่วนปัจจัยความสำเร็จที่เป็นสาเหตุจากสภาพแวดล้อมตัวบุคคล เป็นสถานการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติทำงานวิจัยที่เป็นเลิศยิ่งขึ้น แบ่งออกเป็น สถานการณ์ที่มาจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ แรงส่งจากทีม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง และการมีตัวแบบให้เรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonpen, Chaijukul, & Yoelao (2018) ที่พบว่า ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการดำเนินงานวิจัย ผู้นำในหน่วยงาน ทีมงานร่วมทำวิจัย เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ ส่วนสถานการณ์ที่มาจากตนเอง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ข้อค้นพบนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Damsuwarn (1999) ที่พบว่าสถานการณ์ที่สำคัญต่อการมุ่งวิจัยเพื่อความเป็นเลิศ ได้แก่ ประสบการณ์การวิจัย บรรทัดฐานการทำงาน โครงสร้างรางวัล และบรรยากาศในการทำงาน ซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมุ่งวิจัยเพื่อความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ดังนี้
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะต่อนักวิจัย

1) นักวิจัยทั้งรุ่นเก่า รุ่นกลาง และรุ่นใหม่ที่ปรารถนาจะเป็นนักวิจัยที่ประสบความสำเร็จสามารถนำข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะของผลงานที่โดดเด่น และลักษณะการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง (self-learning) ด้านการออกแบบการวิจัย โดยกำหนดเป้าหมายของการทำงานวิจัยใน 3 ประการ คือ 1) ทำให้แตกต่างด้วยการกำหนดหัวข้อวิจัยที่มีความทันสมัย ไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยในอดีต และเป็นสหสาขาวิชา 2) ทำแล้วเกิดประโยชน์ โดยคำนึงถึงผลการวิจัยที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้พัฒนาบุคคลและสังคมได้อย่างยั่งยืน และต้องมีประโยชน์ในวงกว้างทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต และ 3) ทำอย่างต่อเนื่อง โดยการทำวิจัยในหัวข้อที่สนใจจริง ๆ และให้ทำติดต่อบ่อยหลายแง่มุม จึงจะกลายเป็นผู้รอบรู้ในหัวข้อนั้น ๆ และเรียกได้ว่ามีความเป็นเลิศ

2) ส่วนข้อค้นพบปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ โดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากลักษณะด้านจิตใจซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวนักวิจัยเอง นักวิจัยต้องปรับเปลี่ยนชุดความคิดของตนเองเพื่อมุ่งสู่การวิจัยที่เป็นเลิศ (Mindset of research excellence) โดยเชื่อว่าตนเองสามารถก้าวสู่การเป็นนักวิจัยที่เป็นเลิศได้ เริ่มจากทำวิจัยด้วยใจรัก (Passion) มีความสนุกและสุขกับสิ่งที่ทำ ต้องรักในการเรียนรู้ เปิดใจกว้างพร้อมปรับตัวให้ทันสมัยเพื่อปรับปรุงการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ยึดมั่นในความเคร่งครัดเชิงวิชาการ ทำวิจัยอย่างเต็มที่ไม่ใช่ทำเพียงผ่าน และต้องอดทนต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ให้ถึงที่สุดใจ แม้ทำผิดพลาดไม่ต้องเสียใจหรือกังวล แต่ต้องกลับมาคิดประเมินการดำเนินงานของตนและวางแผนปรับแก้ไขต่อไป (Bhanthumnavin, 2006)

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัย ควรให้ความสำคัญกับบุคลากรด้านวิชาการ (อาจารย์ และนักวิจัย) โดยสามารถนำข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศโดยเฉพาะสาเหตุที่มาจากสภาพแวดล้อมของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ มาเป็นแนวทางเพื่อสนับสนุนบรรยากาศการทำวิจัยของบุคลากร เช่น ส่งเสริมการทำงานวิจัยแบบที่วิจัยมากกว่าทำวิจัยคนเดียว มีการแลกเปลี่ยนความเห็นเชิงวิชาการผ่านกลุ่มนักวิจัยที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านต่างๆ มาให้คำปรึกษาในฐานะตัวแบบการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนการทำงานวิจัยร่วมกับเมธีวิจัยอาวุโสหรือนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติเพื่อเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (On the job learning)

ข้อเสนอแนะต่อแหล่งทุน

ข้อค้นพบเรื่องคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ และลักษณะการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ อาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานพิจารณาให้ทุนวิจัยหรือคัดเลือกผู้ได้รับรางวัล เช่น สำนักงานคณะกรรมการ

วิจัยแห่งชาติ สามารถนำคำอธิบายคุณลักษณะนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ และการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศเพื่อใช้เป็นข้อมูลเสริมแนวทางหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อให้ทุนวิจัยหรือรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งหาคำอธิบายเชิงลึกจากกรณีศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อทดสอบหรือพิสูจน์ความเป็นเหตุผลของปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศ ดังนั้น ผู้สนใจในประเด็นเดียวกันนี้สามารถนำข้อค้นพบเรื่องคุณลักษณะของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติและปัจจัยความสำเร็จของการทำงานวิจัยที่เป็นเลิศร่วมกับการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมจิตลักษณะและทักษะของการทำงานวิจัยที่มุ่งความเป็นเลิศ โดยออกแบบการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองหรืออาจใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานวิจัยที่มุ่งความเป็นเลิศของนักวิจัยในมหาวิทยาลัยวิจัย เป็นต้น

2. ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลเฉพาะนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสาขาสังคมศาสตร์ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติสาขาวิทยาศาสตร์ ดังนั้น จึงเสนอแนะให้ค้นหาแก่นประสบการณ์และลักษณะการทำงานที่เป็นเลิศที่เป็นประสบการณ์จริงของกลุ่มนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติในทุกสาขาวิชา

เอกสารอ้างอิง

- Anekpanyakul, P. (2010). Research Development: A Possible Approach. [In Thai]. *Journal of Yala RajabhatUniversity*, 5(1), 59-70.
- Bhanthumnavin, D. (2006). Sufficiency Economy Philosophy and Research Excellence. [In Thai]. *NIDA Development Journal*, 46(1), 1-19.
- Boonpen, P. (2007). Creative Values and Work Situations Related to Efficiency of Researchers in GovernmentUniversity. [In Thai]. Master's thesis, Applied Behavioral Science Research, GraduateSchool, Srinakharinwirot University.
- Boonpen, P., Chaijukul, Y., & Yoelao, D. (2018). Research Competency and the Variables Affecting Successful Research: A Case Study of National Research Universities. [In Thai]. *Kasem Bundit Journal*, 19(1), 73-88.
- Damsuwarn, W. (1999). *A Study of Variables Affecting the Intention of the Faculty of Kasetsart University of Achieve Academic Excellence in Research* [In Thai]. Doctoral dissertation, Applied Behavioral Science Research, Graduate School, Srinakharinwirot University.
- European Association for Quality insurance in Higher Education. (2014). The Concept of Excellence in Higher Education. Retrieved from <http://www.enqa.eu/index.php/publications/>

- Jankingthong, K. (2008). Factors affecting University Lecturers toward Conducting Research in Songkhla Province [In Thai]. *Hatyai Academic Journal*, 6(2), 149-158.
- Ketmaenkit, K. (2007). The Significance of Research. [In Thai]. In National Research Council of Thailand. (Ed.) *Manual for New Researchers* (pp.11-17). Bangkok: Wongsawang Printing.
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Naksewee, S., Ratniyom, O., & Cheloh, H. (2010). The Attitude towards Research and the Contributory Factors in Conducting Research among Staff Members of College of Islamic Studies, Prince of Songkla University, Pattani Campus [In Thai]. *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 16(3), 513-533.
- National Council on Research and Innovation Policy. (2017). *(Draft) 20-Year Research and Innovation Strategy (2017-2036 CE)* [In Thai]. Bangkok: COCOON & CO.
- National Research Council of Thailand. (2017). The List of National Award-Winning Researchers in the Year of 2017 [In Thai]. Retrieved from <http://www.cifs.moj.go.th/main/images/pr/16-09022560-1.pdf>
- Panich, V. (1996). *Research Management: the Concept based on Experience* [In Thai]. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Promkhet, S., Sailad, B., & Ubonkan, R. (2013). Factors affecting Research Motivation of Instructors of Rajamangala University of Technology Srivijaya [In Thai]. *Sarakham Journal*, 4(2), 27-42.
- Puseerit, J., Sornsri, S., & Klangsuwan, Y. (2015). Factors Affecting Conducting Research Supporting Personnel in Mahasarakham University [In Thai]. *Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University*, 34(3), 31 – 35.
- Research Center, National Institute of Development Administration. (2017). *Conceptual Framework for Standard Occupational Classification and Professional Qualification in the Field of Research* [In Thai]. Retrieved from <http://www.rpqthailand.com/concept.php>
- Shahrom, M. Z., Mohd, S. A., Ahmad, K. A. M. I., Azami, Z., Mohd, J. M. N., Mohd, F. M. Z., Wan, A. W. G. (2011). Motivation for Research and Publication: Experience as a Researcher and an Academic. *Procedia Social and Behavioral Science*, 18, 213-219. doi:10.1016/j.sbspro.2011.05.030

- Smith, M.E., Thorpe, T., Jackson, P.R. & Lowe, A. (2008). *Management Research*. LA: SAGE.
- Sriprom, T. (2011). An Analysis of Causal Factors Influencing the Motivation toward Research Work of the Lecturers in the Upper Northern Rajabhat Universities [In Thai]. *Kasalongkham Research Journal*, 5(2), 6-15.
- Stake, R. E. (1995). *The Art of Case Study Research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Strike, K.A. (1985). Is There a Conflict between Equity and Excellence? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 7(4), 409-416.
- Susan, P. (2014). How to Become a Successful Researcher: Tips for Early Career Researchers. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 40(4), 432-434. doi: 10.5271/sjweh.3425
- Suwannat, J. (2016). Principles and Applications of Behavioral Sciences to Develop Curriculum in Applied Behavioral Science Research [In Thai]. In Chaijukul, Y. (Ed.). *Behavioral Sciences from Diverse Perspectives* (pp.47-57). Bangkok: Rodchana Printing.
- Suwanwela, C., Chinajit, S., Na Bangchange, S. & Phuriwat, P. (1991). On the Route to Research University [In Thai]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Tantisriyanurak, T., Thisopha, R., & Kriangsinyos, A. (2007). The Study of Factors Affecting on Researching of Personnel King Mongkut' s Institute of Technology North Bangkok [In Thai]. *Journal of Technical Education Development*, 20(64), 56-63.
- Traibutra, P., Leekitchwatana, P. & Tungkunan, P. (2013). Analysis of Factors Promoting Research of Assumption University Instructors [In Thai]. *Journal of Industrial Education*, 12(2), 85-94.
- Xi, C., & Anderson, R. C. (2008). Reflecting on Becoming a Successful Researcher. *Educational Psychology Review*, 20(1), 65-70. doi 10.1007/s10648-007-9065-0